RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

IXe KAMER

A R R E S T

nr. 223.109 van 5 april 2013
in de zaak A. 206.007/IX-7782

In zake : Petrus VERMEEREN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Karin Libert
kantoor houdend te 2000 Antwerpen
Kiliaanstraat 14
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

de BELGISCHE STAAT, vertegenwoordigd door de minister van Justitie
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Emmanuel Jacubowitz
kantoor houdend te 1160 Brussel
Tedescolaan 7
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het cassatieberoep, ingesteld op 14 augustus 2012, strekt tot de nietigverklaring van de beslissing van 13 juli 2012 van de Commissie voor de gerechtskosten waarbij wordt bepaald dat de factuur ingediend door Petrus Vermeeren in rekening mag worden gebracht voor een totaal bedrag van 13.158,48 euro, in plaats van een totaal bedrag van 8002,34 euro, zoals vermeld in de beslissing van de gemachtigde van de minister van Justitie.

II. Verloop van de rechtspleging

2. Het cassatieberoep is toelaatbaar verklaard bij beschikking van 14 september 2012.

De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoeker heeft een memorie van wederantwoord ingediend.

Eerste auditeur-afdelingshoofd Robert Vander Elstraeten heeft een verslag opgesteld.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 11 maart 2013.

Staatsraad Geert Debersaques heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Etienne Van Engelen, die loco advocaat Karin Libert verschijnt voor de verzoeker, en advocaat Anthony Poppe, die loco advocaat Emmanuel Jacubowitz verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Auditeur Marijke Van Limbergen heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3.1. Op 29 november 2005 stelt de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Mechelen de verzoeker aan als deskundige in een strafdossier inzake de nv M. en L.B.. Op 29 februari 2008 wordt deze opdracht uitgebreid.

3.2. Op 21 september 2009 legt de verzoeker ter zake zijn ereloon- en kostenstaat neer ten bedrage van 15.956,46 euro.

3.3. Op 3 februari 2010 beslist de gemachtigde van de minister van Justitie het bedrag van de voornoemde ereloon- en kostenstaat te verminderen van 15.956,46 euro tot 8.002,34 euro en dit op grond van het volgende motief:

> "Uit de in rubriek vermelde memorie blijkt dat de aangerekende prestaties werden uitgevoerd naar aanleiding van de vorderingen d.d. 29 november 2005 en 29 november 2008 van de Procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Mechelen. Uit deze vorderingen blijkt dat de deskundige onder meer diende 'De resultaten van zijn vaststellingen en conclusies op te nemen in een geschreven en met reden omkleed verslag'. Bij genoemde memorie werden echter enkel twee documenten gevoegd inhoudende een lijst met bespreekpunten en/of vragen met betrekking tot verhoren op datum van 27 januari 2009 en 15 april 2009. Deze documenten omvatten respectievelijk 4 bladzijden en 7 bladzijden.
>
> Het aanzienlijk aantal uren, 218 u in totaal, aangerekend voor het tot stand brengen van bedoelde lijsten lijkt niet gerechtvaardigd en wordt derhalve met de helft herleid.
>
> Het niet betwiste bedrag van voormelde memorie bedraagt € 8.002,34 (…)".

Dit is de aanvankelijk bestreden beslissing.

3.4. Op 24 februari 2010 tekent de verzoeker tegen deze beslissing jurisdictioneel beroep aan bij de Commissie voor de gerechtskosten (hierna: de Commissie). Hij wijst er in dit beroep op dat de ereloon- en kostenstaat van 21 september 2009 een tussentijdse afrekening betreft voor de prestaties uit de periode van 1 juli 2008 tot en met 30 juni 2009.

3.5. Op 22 april 2010 stelt de Commissie vast dat de betwisting een tussentijdse onkostenstaat betreft. Ze beslist om bijkomende onderzoeks-handelingen te verrichten en verzoekt de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Mechelen om haar "een kopie van de onkostenstaten en/of tussentijdse onkostenstaten en van de verslagen en/of deelverslagen die door de dienstverlenende persoon (…) werden neergelegd", toe te zenden.

Hierop worden op 25 oktober 2010 het eindverslag en een staat van ereloon en kosten ten bedrage van 15.105,25 euro aan de Commissie bezorgd.

3.6. Op 9 februari 2012 neemt de Commissie een tussenbeslissing. Het beroep van de verzoeker is ontvankelijk. Omdat de Commissie ten gronde geen eindbeslissing kan nemen zonder te beschikken over bijkomende gegevens, beveelt ze een bijkomend onderzoek. De verzoeker wordt verzocht om de academische titels van de medewerkers die in het geschil hun medewerking verleenden, mee te delen en een kopie van hun diploma's toe te zenden.

De Commissie verantwoordt deze onderzoeksmaatregel als volgt:

> "Uit lezing van bovenvermelde factuur blijkt dat de dienstverlenende persoon ongeveer 1/5 van het totaal aantal aan de expertise besteedde tijd voor zijn rekening genomen heeft. Het merendeel van de prestaties werd uitgevoerd door medewerker (D.T.), licentiaat toegepaste economische wetenschappen, accountant. Deze medewerker heeft vermoedelijk minder expertise en ervaring dan de door de rechter specifiek aangewezen dienstverlenende persoon. Dit kan een invloed hebben gehad op de duur van de expertise aangezien die mogelijks door personen met minder ervaring de facto zou zijn uitgevoerd."

Op 26 maart 2012 bezorgt de verzoeker de gevraagde inlichtingen.

3.7. Op 13 juli 2012 verklaart de Commissie het beroep gedeeltelijk gegrond en beslist dat "de factuur van de dienstverlenende persoon (…) in rekening (mag) worden gebracht voor een totaal bedrag van € 13.158,48, BTW inbegrepen, in plaats van een totaal bedrag van € 8.002,34, BTW inbegrepen, zoals vermeld in de beslissing van de gemachtigde van de minister". De Commissie motiveert haar beslissing als volgt:

> "(…)
>
> 3.2. Onderzoek van de gegrondheid van het beroep

3.2.1. Uit de brief van 22 februari 2010 van de dienstverlenende persoon (punt 1.4.) blijkt dat het i.c. een tussentijdse factuur betreft en dat in dezelfde zaak reeds andere tussentijdse facturen werden ingediend en vereffend door de FOD Justitie, dienst gerechtskosten.

Ingevolge de beslissing van 22 april 2010 werd de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Mechelen verzocht om op basis van artikel 10 van het koninklijk besluit houdende regeling van de Commissie voor de gerechtskosten, een kopie van de onkostenstaten en/of tussentijdse onkostenstaten en van de verslagen en/of deelverslagen die door de dienstverlenende persoon in onderhavig dossier werden neergelegd, toe te zenden.

De ontbrekende documenten werden op 6 september 2011 door de dienstverlenende persoon toegezonden.

3.2.2. Op basis van artikel 10 van het koninklijk besluit houdende regeling van de Commissie voor de gerechtskosten van 26 april 2007 verrichtte de Commissie de nodige daden van onderzoek, M. Yannick DE SMEDT, dienstverlenende persoon-verslaggever, werd naar aanleiding van de zitting van 7 december 2011 verzocht om bijkomend onderzoek uit te voeren. Tevens werd de dienstverlenende persoon bij beslissing van 9 februari 2012 verzocht om de academische titels van de medewerkers die in voorliggend geschil hun medewerking verleenden, mee te delen en een kopie van hun diploma's toe te zenden. Met zijn brief van 26 maart 2012 (punt 1.13) heeft de dienstverlenende persoon geantwoord en de gevraagde documenten toegezonden.

3.2.3. De dienstverlenende persoon die aangewezen werd als deskundige in een strafprocedure dient in beginsel zijn opdracht zelf uit te voeren. Hij kan wel de hulp inroepen van derden of het onderzoek kan door andere specialisten worden uitgevoerd onder zijn controle (cf Cass. 19 oktober 1936, R.G.A.R. 1936, 2250 en Cass. 23 januari 1990, www.cass.be). De organisatie van die medewerking moet hem echter toelaten om op ieder ogenblik de handelingen die worden uitgevoerd door derden, te controleren (P. Lurquin, Traîté de l'expertise en toute matière, II, 1987, Bruylant, 47-48). De deskundige moet verantwoordelijk kunnen zijn voor de expertise alsook kunnen instaan voor de resultaten ervan. Indien hij daartoe niet in staat is, moet hij de rechter verzoeken om een bijkomende deskundige aan te wijzen (zie o.m. H.D. Bosly en D. Vandermeersch, Droit de la procédure pénale, 2005, La Charte, 701-702).
Bij toepassing van artikel 3, 1 ste alinea, Programmawet (II) van 27 december 2006, geeft de vorderende magistraat opdracht aan de dienstverlenende persoon, legt de draagwijdte ervan vast en bepaalt de termijn waarbinnen de opdracht moet worden voltooid.

Bij lezing van de aanwijzing van de dienstverlenende persoon blijkt geenszins dat andere personen mede aangewezen werden, noch dat de mogelijkheid werd vermeld om zich door derden te laten bijstaan.

Uit de voorliggende stukken blijkt dat er een wanverhouding bestaat tussen de prestaties uitgevoerd door de medewerkers en de dienstverlenende persoon zelf, waardoor zijn controlefunctie en verantwoordelijkheid voor de resultaten van de expertise in het gedrang komt.

De lezing van de factuur brengt duidelijk aan het licht dat de dienstverlenende persoon nauwelijks één vijfde voor zijn rekening genomen heeft van het totaal aantal aan de expertise besteedde tijd. De dienstverlenende persoon bracht een totaal van 218u in rekening waarvan er slechts 44u door hemzelf werden gepresteerd.

Het overgrote deel van de expertise werd door de medewerkers van de dienstverlenende persoon uitgevoerd, meerbepaald door (D.T.), erkend accountantbelastingconsulent gedurende 166u45 en (S. VG) gedurende 7u15. De prestaties van laatstgenoemde werden verrekend aan het tarief voorzien voor 'de andere deskundigen'. De prestaties van de dienstverlenende persoon beperken zich hoofdzakelijk tot de opstart en de afwerking van het verslag.

3.2.4. Inzage van het expertiseverslag toont aan dat het onderzoek kennelijk voldoende adequaat werd gevoerd. Het leidt echter geen twijfel dat het deskundigenonderzoek in een korter tijdsbestek zou uitgevoerd kunnen worden mocht de aangewezen dienstverlenende persoon alle onderzoeksverrichtingen zelf hebben verricht. Het feit dat veelvuldig overleg gepleegd dient te worden leidt ongetwijfeld tot tijdverlies en efficiëntieverlies. Daarenboven zijn zowel de dienstverlenende persoon als de medewerker Dominique Thierie steeds gezamenlijk aanwezig bij de verhoren. Dit leidt tot dubbele verloning van volgende prestaties, die omwille van de keuze van de dienstverlenende persoon om zich te laten bijstaan, niet kan worden aangenomen:

DATUM	OMSCHRIJVING	UREN
12/05/08	Overleg deskundigen	0,75
05/01/09	Overleg deskundigen	0,75
06/01/09	Overleg	0,25
08/01/09	Overleg bevindingen	1,75
12/01/09	Bespreking	0,50
16/01/09	Overleg	0,50
20/01/09	Overleg en samenstelling bundel	1,50
27/01/09	Verhoor Beckers	6,25
09/02/09	Overleg	0,50
10/02/09	Overleg	1,25
26/02/09	Bespreking	0,75
02/03/09	Verhoor Beckers	6,50
10/03/09	Overleg	0,50
11/03/09	Overleg	0,75
17/03/09	Overleg	1,25
20/03/09	Overleg	0,50

23/03/09	Verhoor Beckers	4,25
08/04/09	Overleg	4,25
14/04/09	Overleg	0,50
15/04/09	Verhoor accountant	4,50
	TOTAAL :	37,75

De gemachtigde van de minister van Justitie heeft terecht de vaststelling van het totaal aantal aangerekende uren betwist. Het vastgestelde bedrag moet dus worden verminderd met € 2.268,47, excl. BTW of 37u aan € 61,31 en € 43,91, excl. BTW of 0,75u aan € 58,55.

3.2.5. Samenvatting

Het globale bedrag (honorarium en kosten) dat in rekening kon worden gebracht door de dienstverlenende persoon bedroeg € 13.158,48, BTW inbegrepen, in plaats van € 15.956,46, BTW inbegrepen.

(...)".

Dit is de rechterlijke beslissing waarvan de verzoeker thans de gedeeltelijke cassatie verzoekt.

IV. Onderzoek van het eerste middel

Standpunt van de partijen

4. De verzoeker voert de schending aan van het recht van verdediging, "algemene rechtsbeginselen, EVRM, BUPO, de Grondwet" en artikel 15 van het koninklijk besluit van 26 april 2007 houdende regeling van de Commissie voor de gerechtskosten. Hij zet uiteen dat de gemachtigde van de minister van Justitie zijn factuur heeft verminderd omdat hij geen "geschreven en met redenen omkleed" verslag had opgemaakt, maar slechts twee "lijsten met bespreekpunten en/of vragen" en dat het aantal aangerekende uren daarvoor niet gerechtvaardigd was. De Commissie heeft de factuur van de verzoeker verminderd om een gans andere reden. Zij stelde vast dat de verzoeker in belangrijke mate de medewerkers van zijn kantoor heeft ingeschakeld bij het uitvoeren van de opdracht. De verzoeker betoogt dat deze reden nooit werd ingeroepen door de

minister van Justitie en hem nooit ter kennis werd gebracht. Het verzoek van de Commissie tot mededeling van de academische titels van verzoekers medewerkers, is geen vraag om uitleg over de uiteindelijk in aanmerking genomen redenen om de factuur te verminderen, hetgeen artikel 15 van het genoemde koninklijk besluit van 26 april 2007 miskent. De verzoeker besluit dat hij nooit kennis kreeg van, of zich kon verweren tegen de motieven die de Commissie in aanmerking nam om zijn factuur te verminderen, wat een essentiële schending is van de rechten van verdediging.

5. De verwerende partij antwoordt dat, in de mate dat in het middel de schending wordt aangevoerd van de algemene rechtsbeginselen, het EVRM, het BUPO en de Grondwet, het middel niet ontvankelijk is bij gebreke aan voldoende duidelijke omschrijving van de geschonden geachte rechtsregel en de wijze waarop die wordt geschonden. Na uiteengezet te hebben dat de Commissie een administratief rechtscollege is met een hervormings- en onderzoeksbevoegdheid en niet gebonden is door de motieven van de voor haar betwiste beslissing, antwoordt de verwerende partij inzake de vereiste van het tegensprekelijk debat dat de verzoeker op de hoogte was van het feit dat de Commissie rekening zou houden met het gegeven dat het merendeel van de prestaties uitgevoerd werden door medewerkers. Dit blijkt volgens de verwerende partij uit de motivering van de tussenbeslissing van de Commissie. Deze partij wijst ook op de brief van de verzoeker waarmee hij een kopie van de diploma's van zijn medewerkers meedeelde en waarin hij onder meer informeerde over de ervaring van zijn gespecialiseerde medewerkers. Ze besluit dat uit de bestreden rechterlijke beslissing blijkt dat deze steunt op motieven waarvan de verzoeker de rechtmatigheid heeft kunnen betwisten en dat de verzoeker zijn argumenten heeft kunnen meedelen aan de Commissie.

6. In zijn memorie van wederantwoord repliceert de verzoeker dat hij heeft verwezen naar het algemeen rechtsbeginsel van het recht op verdediging zoals bevestigd in het EVRM, het BUPO en de Grondwet. Wat volgens hem van werkelijk belang is, is dat er in hoofde van de Raad van State noch van de

verwerende partij redelijke twijfel kan bestaan over de regel of het beginsel waarvan de schending wordt aangevoerd. Te dezen is er geen redelijke twijfel dat hij zijn eerste middel steunt op de schending van de rechten van verdediging en uit het verweer van de verwerende partij blijkt dat zij kennis heeft van de door de verzoeker aangevoerde bepalingen en beginselen. Ten gronde herneemt de verzoeker zijn middel en voegt er, in substantie, aan toe dat de Commissie onpartijdig moet zijn, hetgeen inhoudt dat die niet op eigen initiatief motieven kan bijbrengen in het voordeel van een partij (behoudens inzake aspecten van openbare orde). De Commissie is op eigen initiatief op zoek gegaan naar andere redenen om verzoekers onkostenstaat te betwisten. Daarbij werden elementen aan het dossier toegevoegd waarvan de verzoeker geen kennis kon nemen. Het verslag van de dienstverlenende persoon-verslaggever, dat ontegensprekelijk van doorslaggevend belang is geweest, werd aan de verzoeker niet meegedeeld. Dit schendt ernstig zijn rechten van verdediging. Tot slot repliceert de verzoeker dat het recht op verdediging helemaal niet werd gevrijwaard door de kennis die hij had van de tussenbeslissing van de Commissie waarin het bijkomend onderzoek werd opgedragen. Hij kan zich pas op nuttige wijze verdedigen na kennisname en inzage van de resultaten van dit bijkomend onderzoek.

Beoordeling

7. De verzoeker voert in het middel onder meer de schending aan van het recht van verdediging.

Het recht van verdediging is een algemeen rechtsbeginsel dat door alle rechtscolleges moet worden geëerbiedigd en dus ook door de Commissie. Het houdt inzonderheid in dat de partijen in de gelegenheid worden gesteld om op een nuttige wijze standpunt in te nemen over alle aangelegenheden die van wezenlijk belang zijn voor de oplossing van het geding. Hoewel de Commissie ambtshalve een aangelegenheid mag onderzoeken die nog niet in het debat is gebracht en op die grond kan overwegen het beroep te verwerpen of in te willigen,

houdt het respect van dit algemeen rechtsbeginsel echter in dat de Commissie de partijen de gelegenheid moet bieden hun opmerkingen ter zake te doen gelden.

8. De aanvankelijk bestreden beslissing van 3 februari 2010 verminderde het bedrag van verzoekers ereloon- en kostenstaat omdat "het aanzienlijk aantal uren, 218u in totaal, aangerekend voor het tot stand brengen van [de twee ingediende] lijsten (…) niet gerechtvaardigd (lijkt) en (…) derhalve met de helft (wordt) herleid".

De Commissie vermindert het totaal aantal aangerekende uren omdat de keuze van de verzoeker om niet alle onderzoeksverrichtingen zelf te verrichten en zich hierbij te laten bijstaan door medewerkers, leidt tot dubbele verloning van een aantal aangerekende prestaties die de Commissie detailleert.

Deze beweegreden kan niet worden begrepen in het motief van de aanvankelijk bestreden beslissing. Uit het rechtsplegingdossier waarop de Raad van State vermag acht te slaan, blijkt niet dat de Commissie aan de verzoeker de gelegenheid heeft geboden zich te verdedigen omtrent deze wezenlijke beweegreden die leidde tot het herleiden van de ereloon- en kostenstaat. De verzoeker heeft zich weliswaar in antwoord op de onderzoeksmaatregel bevolen bij tussenbeslissing van 9 februari 2012 verdedigd, doch uit deze tussenbeslissing – waarin enkel de vraag is gesteld naar de academische titels van de medewerkers – kan niet worden afgeleid dat er volgens de Commissie een probleem kan rijzen aangaande de dubbele verloning van bepaalde aangerekende prestaties.

Door de ereloon- en kostenstaat van de verzoeker te verminderen op grond van de hiervoor aangehaalde beweegreden zonder de verzoeker in de gelegenheid te stellen zich hieromtrent te verdedigen, schendt de Commissie het recht van verdediging.

9. Het eerste middel is in de aangegeven mate gegrond.

V. Omvang van de cassatie

Standpunt van de partijen

10. De verzoeker vraagt een gedeeltelijke cassatie van de bestreden rechterlijke beslissing, met name voor zover "de factuur (…) verminderd wordt met 2.312,38 euro + BTW".

11. Volgens de verwerende partij moet de gedeeltelijke cassatie worden afgewezen omdat de herleiding van de ereloon- en kostenstaat een essentieel onderdeel is van de bestreden rechterlijke beslissing. Onder verwijzing naar de rechtspraak van de Raad van State, optredend als annulatierechter, kan volgens de verwerende partij een gedeeltelijke vernietiging niet omdat dit zou neerkomen op een wijziging van die beslissing waartoe de Raad van State als annulatierechter niet bevoegd is.

12. De verzoeker repliceert in zijn memorie van wederantwoord dat de Commissie in feite twee beslissingen heeft genomen: het aanvaarden van het verweer van de verzoeker op de motieven van de gemachtigde van de minister van Justitie om de factuur van 21 september 2009 te verminderen met 6.613, 50 euro + BTW en het op eigen initiatief inroepen van andere motieven om de factuur van de verzoeker te verminderen met 2.312, 38 euro + BTW. Enkel die tweede beslissing schendt het recht van verdediging. De rechtspraak waarnaar de verwerende partij verwijst betreft de afsplitsbaarheid van een administratieve beslissing, terwijl het te dezen een rechterlijke beslissing betreft. Bovendien is deze rechterlijke beslissing perfect splitsbaar.

Beoordeling

13. De verzoeker vraagt een gedeeltelijke cassatie van de bestreden rechterlijke beslissing, met name voor zover "de factuur (…) verminderd wordt met 2.312,38 euro + BTW".

De verzoeker heeft enkel belang bij een gedeeltelijke cassatie van de bestreden rechterlijke beslissing, met name in de mate dat de bestreden rechterlijke beslissing zijn beroep tegen de aanvankelijk bestreden beslissing ongegrond verklaart, wat maakt dat de Raad van State desnoods ambtshalve de vernietiging moet beperken tot dit gedeelte van de bestreden rechterlijke beslissing. De rechtspraak waarnaar de verwerende partij verwijst betreft de niet in het geding zijnde problematiek van de gedeeltelijke vernietiging van een administratieve beslissing door de Raad van State, optredend als annulatierechter.

Tegen het voor de verzoeker gunstige gedeelte van de bestreden rechterlijke beslissing stelde de verwerende partij geen ontvankelijk cassatieberoep in, zodat over dit aspect door de bestreden rechterlijke beslissing definitief uitspraak is gedaan. Ingaan op het bezwaar van de verwerende partij tegen een gedeeltelijke vernietiging van de bestreden rechterlijke beslissing zou er aldus op neerkomen dat deze partij alsnog bekomt wat ze slechts had kunnen bereiken door het zelf indienen van een ontvankelijk en gegrond cassatieberoep.

14. De bestreden rechterlijke beslissing wordt gedeeltelijk vernietigd, zoals bepaald in het dictum.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt de beslissing nr. 941-2010 van 13 juli 2012 van de Commissie voor de gerechtskosten, in zoverre erin de factuur van de verzoeker wordt verminderd met 2.312, 38 euro, exclusief BTW.

De Raad van State verwerpt het cassatieberoep voor het overige.

2. Dit arrest dient te worden overgeschreven in de registers van bovenvermelde commissie en melding ervan moet worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing.

3. De zaak wordt verwezen naar de anders samengestelde commissie voor de gerechtskosten.

4. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het cassatieberoep, begroot op 175 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 5 april 2013, door de Raad van State, IXe kamer, samengesteld uit:

André Vandendriessche,	kamervoorzitter,
Daniël Moons,	staatsraad,
Geert Debersaques,	staatsraad,

bijgestaan door

Vera Wauters,	griffier.

De griffier	**De voorzitter**
Vera Wauters	**André Vandendriessche**